

ÉLELETÜNK

XXXVII. évf. 10. szám (37. Jg. Nr. 10)

Az európai magyar katolikusok lapja

2005. október

LÉTEZIK-E POLITIKA ISTEN NÉLKÜL?

Erre a kérdésre keresett választ George Weigel, nyugalmazott amerikai etika és politológia professzor, a Pápa életrajzírója a római Gergely-egyetemen tartott előadásában. George Weigel abból a gondolatból indult ki, hogy Európa Krisztus-főbiában szenved és az istenhű egyre nagyobb mértékű eltűnése az oka annak, hogy oly kevés gyermek születik a földrészen. Weigel párhuzamot vont az Amerikai Egyesült Államok és Európa vallásossága között. Ezzel kapcsolatban a következő megkülönböztetést tette: túl leegyszerűsítő lenne, ha azt állítanánk, hogy az amerikaiak és az európaiak világról alkotott felfogása azért tér el nagymértékben egymástól, mert az első templomban jár vasárnap, a másik pedig nem. De ugyanúgy súlyos hiba lenne, ha azt gondolnánk, hogy ez a nagy különbség a hit és a vallásgyakorlat terén nem befolyásolja jelentős mértékben a világról alkotott elképzelést. A magas kultúrával rendelkező Európa túlnyomó része Krisztus-főbiában szenved, és maguk az európaiak poszt-kereszténynek minősítik saját kultúrájukat és társadalmukat.

A Gergely egyetem filozófia tanszékén elhangzott előadásában Weigel a következő kérdéseket vetette fel: Mi az oka annak, hogy oly sok intellektuális az európai kortárs civilizáció keresztény gyökereire való utalást egyenesen az emberi jogok és demokrácia elleni veszélynek tekint? Volt-e valamilyen összefüggés az európai alkotmányokkal kapcsolatos viták és az európai sajtónak az amerikaiakról festett képe között, amely úgy mutatatta be őket, mint akik vallási fanatizmusban szenvednek, és akik az egész világ meghódítására törekednek? Ezekre a kérdésvetésekre Weigel válasza az, hogy Európa súlyos kulturális és morális válság járja át, amelynek jelei megtalálhatók az amerikai társadalom és kultúra egyes részeiben is. E jelenség megértéséhez nem elég a hagyományos politikai elemzés. A politikai magyarázatok ugyanis nem képesek választ adni azokra az indítékokra, amelyek a mai Európa legégetőbb problémájának hátterében állnak: azaz arra, hogy Nyugat-Európa a népszaporulat terén az öngyilkosság útján halad. Ez a civilizációs morális válság segít annak megértésében, hogy az európai ember szántsándékkal elfeledkezik saját történelméről, lemond a komoly munkáról, valamint a politikai demokrácia vállalásáról és ehelyett a bürokrácia családja, de otthonos biztonságát és az Egyesült Nemzetek által felkínált kétes nemzetközi biztonságot választja.

George Weigel a katolikus egyház álláspontját a következőképpen melleltta: A katolikus egyház hite szerint Isten akarata az, hogy a keresztények toleránsak legyenek azokkal szemben, akiknek eltérő a felfogásuk, vagy nincs is elképzelésük Isten akaratát illetően. Ezért a katolikusok (és a többi keresztény, aki osztozik ebben a felfogásban) képesek mások szabadságának védelmére, akkor is, ha a szkeptikus és relativista másik nem ismeri el a keresztényeknek ugyanazt a szabadságot. Az Isten említésével kapcsolatos viták az új Európai Alkotmány kapcsán nem csak a múltat érintik, hanem a jelent és a jövőt is. Azok, akik mellett kardoskodtak, hogy semmiféle elismerést ne kapjon az a tény, hogy a keresztényiség döntő szerepet játszott az európai műveltség kialakításában, nem a tolerancia jegyében tették ezt, bár erre hivatkoztak. Azért tették, mert azt gondolják, hogy a politika létezhet Isten nélkül.

Ezeket a nézetét fejti ki bővebben George Weigel tavasszal megjelenő újabb kötetében, amelynek címe: *The Cube and the Cathedral: Europe, America and Politics Without God.* (A kocka és a székesegyház: Európa, Amerika és a Politika Isten nélkül.) VR

A MAGYAR BÍBOROS, AKI SZEMBESZEGÜLT A SZOVJET ELNYOMÁSSAL

Giovanni Battista Re bíboros homíliája*

Urunk Mennybemenetelének szentmiséje arra késztet bennünket, hogy szemünket az ég felé emeljük, ahová Krisztus fölment, itt hagyta a földet, de egyben biztosított arról, hogy „velünk marad az idők végezetéig” (Mt 28, 20). Ma Mindszenty József bíborosra gondolunk, akinek a napokban jelentős évforduló lesznek: halálának 30. (1975. május 6.), pappá szentelésének 90. és érseki székfoglalójának, mint esztergomi érsek 60. évfordulója (1945. október 7.).

Életében mindvégig teljes egészében érezte azt a felelősséget kora történelmi eseményei iránt, amely mint az esztergomi egyházmegye érsekeinek és Magyarországnak prímásának vállalára nehezedett. Isten igaz embere volt. Az ég felé irányított gondolat, amelyre a Mennybemenetel figyelmet, számára világhírű és erő volt, hogy életútján szembenézzen a felelősséggel és az emberi problémákkal.

Azokban a nehéz esztendőknél, teljes egészében átélte népének tragikus helyzetét, ingadozás nélkül tartotta meg a felelősséget és Nemzetének. Egy igazi tölgy volt, tanú és szereplő, amelyet a történelem nem felejtett el.

Családi neve Pehm volt, de 1941-ben, amikor immár 50 esztendő volt, a náci uralom elleni tiltakozásként a német családi nevet elhagyta, és szülőfalujáról hivatalosan felvette az új nevet.

1944 márciusában XII. Piusz kinevezte Veszprém püspökének, ahol megkezdte főpapi működését akkor, amikor alig tíz nap múlva a náci csapatok elfoglalták a várost. A háborús idők nehéz körülményei között megmutatta, hogy jó Pásztor, szilárd jellemmel, erős akarattal és kezdeményező lélekkel.

Ennek az esztendőnek az őszén (1944) szoros együttműködéssel más püspökökkel, többek között azon szorgoskodott, hogy több zsidó életét megmentse.

A fejtelenség és a háború okozta fájdalmak ellenére az egyházmegye lelkipásztori gondjait megoldotta, és tevékenységét egyre inkább bővítette.

Azon is dolgozott, hogy Nyugat-Magyarországnak ne legyen nyílt harcát az előretörő vörös fegyveresek és a visszavonuló németek között. A náci válasza az volt, hogy letartóztatták. Fogsága nem tartott sokáig, mert rabtartói a szovjet csapatok érkezésére elmenekültek.

A következő esztendőben (1945), október 2-án a Pápa az esztergomi egyházmegye érsekévé nevezte ki, és a rákövetkező decemberben megkapta a bíborosi méltóságot. Rövid, de tartalmas lelkipásztori és karitatív tevékenység következett, amelyben az új Bíboros dinamikus munkavégzésről és nagyon alapos tanítói képességről tett tanúbizonyságot. 1947. augusztus 15-én meghirdette a Mária Évet.

A kommunista uralom kezdetétől fogva bosszankodva figyelte a bíboros-érsek lelkipásztori tevékenységét. Rágalmakkal

illették, és attól sem riadtak vissza, hogy az általa vezetett liturgiát megzavarják. 1948. december 26-án letartóztatták, börtönbe vetették és kegyetlen vallatási módszerrel kínozták. Durván, még gumi-

II. János Pál pápa magyarországi látogatása Mindszenty József hercegprímás sírhelyénél, az esztergomi bazilika altemplomában, 1991. augusztus 16-án.

bottal is ütegették, és két héten keresztül kínozták azért, hogy ellenállását megtöriék. Végül is egy kirakatpert rendeztek, ahol rákényszerítették, hogy valja magát bűnösnek. Életfogytiglani rabságra ítélték.

Személyesen visszagondolok, milyen óriási visszhangja volt Olaszországban ennek a látogatásnak. 14 éves voltam, a Brescia-i kizsaminárium tanulója. Elevenen élnek emlékezetemben előjáróm és szemnáriumi tanárim megnyilatkozásai. Nagy benyomást tett rám az a fénykép is, amelyen Mindszentyt a vádlottak padján láttam.

Nyolc esztendőn keresztül Mindszenty bíborost teljesen elszigetelték. A kemény börtönt kevésbé embertelen börtönkórház váltotta fel. Az első hónapokban nem engedték misézni sem és szentgyónását sem végezhetette el.

1956-ban a Budapesten kezdődő forradalom után, október 31-én fogvatartói szabadon engedték, pár nappal később a szovjet csapatok Magyarországon beavatkoztak és a Bíboros az Egyesült Államok követtségére menekült, ahol 15 évig volt politikai menekült. Tanult, imádkozott és olvasott.

Mindenki előtt ismeretes, hogy Mindszenty bíboros és a Szentszék között különböző volt az állásfoglalás. A magyar Egyház helyzete aggasztó volt. Elég megemlíteni, hogy az ország 12 egyházmegyéjéből 7-ben nem volt püspök és a férfi és női szerzetesrendeket feloszlatták.

Az állampárt az Egyházzal kapcsolatban hajlíthatatlan volt, amelyet gyakran rendőrségi karhatalommal irányítottak.

A Bíboros állásfoglalását úgy lehet jellemezni: fal a fallal szemben, nagy határozottsággal.

A Szentszék azon volt, hogy segítsen a magyar Egyháznak, hogy ne haljon ki, hanem éljen. Még a meglévő kedvezőtlen körülmények között is kereste a tárgyalási lehetőségeket, hogy a szabadságnak csak egy kis részét is megvalósítsa Magyarországon vallási életében. Meg kell említeni elsősorban, hogy a hiányzó püspöki székhelyeket akarta betölteni, tisztában lévén azzal, hogy a püspökök „az Egyház tartóoszlopai”.

Mindszenty nagy álma volt, hogy hazájában maradjon az erősség megdönthetetlen jeleként anélkül, hogy a kormánytól valamilyen formában is tárgyalnia kellene.

A lelkek érdekében szolgálata és a körülmények Mindszenty bíborosát arra indították, hogy 1971 szeptemberében fogadja el az ajánlatot Magyarország elhagyására, és Rómába menjen, ahol VI. Pál tárt karokkal fogadta. A Szt. János torony lakosztályában helyezték el. A Pápa maga várta az ajtóban, amikor a Bíboros megérkezett Fiumicino-i repülőtéréről. Bensőséges volt a fogadása az azon a héten üléselő püspökök részéről is, akik Színódusra gyűltek össze.

A Bíboros akarata az volt, hogy lakhelyét Bécsben határozza meg, ahova a Rómába való megérkezése után egy hónappal utazott el azzal a meggyőződéssel a szívében, hogy haláláig megmarad esztergomi érseknek, amelyhez Magyarország prímási címe is jár. A Pápa ugyanis közölte a magyar kormánnyal, hogy ha Mindszenty bíboros elhagyja Magyarországot, megtarthatja az esztergomi érsek és prímás cím viselését, és az egyházmegyéjét ideiglenesen egy apostoli adminisztrátor kormányozza. Mégis, alig kevesse két év után a Szentszék érzékelte, ha a helyzet tovább húzódik, nagy kár éri a lelkeket és a magyar Egyházat.

A Pápa meggyőződése volt, hogy „pápai szolgálataból kifolyólag szükséges lett, hogy kérje Mindszenty bíborost, mondjon le az esztergomi érseki székről, valamint a prímási címről”. Mindszenty bíboros álláspontja azonban más volt, és ezt a lépést nem akarta megtenni. Ezért a Pápa felelősségének teljes tudatában minden más méltányos megfontolás elhelyezte a lelkek és a magyar Egyház javának helyzetét, az esztergomi széket üresnek nyilvánította és kinevezett egy új érsekbíborost, Lékai Lászlót (aki Veszprémben Mindszenty püspök titkára volt).

VI. Pál ebből az alkalomból Mindszentyhez írt levelében ezt a mellbevágó mondatot írta: „A keresztire feszített előtt írom, aki egy napon Önt és engem meg fog ítélni...”. A Pápnak és a Bíborosnak a legfontosabb Isten ítélete volt.

Kétségben kívül áll, Mindszenty bíboros számára ez szenvedés volt. Emlék-

(Folytatás a 7. oldalon)

LENNE EGY KÉRDÉSEM...

Egyházi „válasz”?

A minap egy igen kedves baráti házaspárnál jártam látogatónak. Beszélgetés közben előkerült problémájuk: nem kötöttek, mert nem köthettek egyházi házasságot, tekintve, hogy a férfi elvált első feleségétől, akivel annak rendje-módja szerint templomban megesküdött. Az asszony azonban háromévi házasság után otthagya és elment egy másik férfival. A válasz simán ment, mert nem volt gyerek: az asszony nem akart. A férfi jó ideig hallani se akart második házasságról, mert vallásos ember lévén tudta, hogy az csak polgári lehet, mivel Isten és az Egyház előtt templomban kötött házasság érvényes. Időközben aztán megismerkedett egy fiatal lánnyal. Mindketten úgy érezték, hogy egymásnak vannak teremtvé. Igazságtalannak érezték az egyházi előírások merevségét, hogy a férfi, első házassága miatt, nem az ő hibájából bomlott fel, egész életére egyedül kell, hogy maradjon. Nagy lelki vívódás után - az új feleség-jelölt is vallásos volt - döntöttek a polgári házasság mellett. Immár öt éve élnek együtt boldogan és van két aranyos gyermekük, de nagyon fájjalják, hogy nem járulhatnak szentségekhez. Feltett kérdései: „Atya, miért oly hajthatatlan az Egyház ilyen esetben?” De azt is megpendítették, hogy tudomásuk szerint van „egyházi válasz” is és érdeklődtek annak feltételei iránt.

IMASZÁNDÉKOK

Októberre

1.

Imádkozunk, hogy a keresztények ne bátoralanodjanak el az elvilágiasodott társadalom támadásaitól, hanem teljes bizalommal tanúsokodjanak hitünkükről és reményükről.

A társadalomak mindig ragaszkodnak az újabb teóriákhoz, eredményekhez, irányokhoz, fejlődéshez, vívmányokhoz. Ez rendben is lenne, ha nem bújna e fejlődések mögé az Isten-ellenes rossz, mondatjuk nyugodtan, az ördög, nem biztos, hogy ami új, az rossz, de az újabb fejleményeket, eszményeket, újdonságokat gyakorta rosszra vezeti a gonosz - az emberi hibák, vágyak, ösztönök segítségével. Ezek mögött olykor nehezen ismerhető fel a gonosz. Példaként vegyük a liberalizmust. Fő célja, hogy toleráljuk a másfajta ember másosságát és adjuk meg neki az embernek járó tiszteletet, függetlenül különbözőségüktől. Ha ez nem történik meg, akkor bekövetkezik az ellenségeskedés.

A végén a szabadság helyett szabaddosságot produkál a liberalizmus. Végül mindenkit szabad bántani (csak őket nem), már Isten helyére emelték be magukat. Ebben az értelemben a liberalizmus legzöld minden értékét, ami a szabad élet-hez szükséges. Ily támadások közé kerülve a keresztény ember először csak kapkodja a fejét: honnan jön a sok hazugság, sértés, embertelenség, hiszen „mi nem is ittünk semmit!” Ilyenkor van szükség erős hitre, kifejtett, Istenben gyökerező bizalomra, hogy valódi tanúságtelti tehesünk Isten és hitünk mellett.

2.

Imádkozunk, hogy a hívők a missziók érdekében kapcsolják össze anyagi hozzájárulásukat alapvető kötelezettségükkel, az imával.

A hívők számára fontos tény, hogy Istennél súlyosan nyom a latban az imádság, gyermekeiknek kérés. Nem haragszik azokra, akik imáikkal (mint a kisgyermek édesanyja köntösét) „megfogják és húzógatják köntösének sarkát” és „nem hagyják békén”. Az sem számít, éjjel vagy nappal érkeznek a kérések, mert Neki nincs szüksége alvásra. Ő „éjjel-nappal” fogadja a hozzá intézett kéréseket és értékeli az imával megszentelt adományokat a missziók számára. Jézus mondta: „Ha nem lesztek mint a gyermekek, nem mentek be Isten országába”.

Fejős Ötő

Miklós atya válasza:

Hívó emberekről lévén szó, megpróbáltam a fiatal párnak kifejezni az Egyház házasságra vonatkozó tanítását, főként annak szentségi mivoltát és az ebből eredő felbonthatatlanságát.

1.

Az Egyház tanítása - Krisztus tanítása.

Mindenekelőtt arra kellett rámutatnom, hogy az Egyház házasságról szóló tanítása nem a „papak találmánya”, hanem Jézus Krisztus és végső fokon Istené. Felhívtam a figyelmet Jézus szavaira, amelyeket a Mózes által előírt válólévél megengedettsége kapcsán feltett kérdésre mondott: „Amit tehát Isten egybekötött, azt ember ne válassa szét” (Mt 19, 6) és „Aki elküldi feleségét, és más veszt el, házasságtörést követ el ellene. Ha pedig a feleség hagyja el férjét, és másoshoz megy, házasságot tör” (Mk 10, 11-12).

Jézusnak ezek a világos alapelvei alig engednek meg más értelmezést, mint amelyet az elmúlt két évezred folyamán az Egyház adott nekik: a házasság egy és felbonthatatlan. Ragaszkodott ehhez akkor is, amikor némi engedékenységkel egész országok elszakadását akadályozhatta volna meg (pl. VIII. Henrik esete) és manapság is sok elvált és újraházasodott párt tarthatna meg, akik kizártnak érzik magukat az Egyház „merevsége” miatt. Igaz, a keleti ortodox egyházak és a protestáns egyház közösségei rugalmasabban értelmezik Jézus szavait (a protestánsok a házasságot nem tekintik szentségnek), hivatkozva az akkori körülményekre és Jézus nyitottságára az emberi problémák iránt, de ezzel ingoványossá válik a talaj, amelyre a már a Teremtés révén meghatározott emberi közösség épül. A problémákat sose az oldja meg, hogy fellazítjuk a normákat, szabályokat, irányelveket, hanem az, hogy emberi módon alkalmazzuk azokat az adott helyzetben. Ez Jézus módszere is.

2.

A házasság - szentség

Az Egyházi Törvénykönyv 1055. kánonja így határozza meg a házasságot: „A házassági szövetséget, amelyben a férfi és a nő az egész élet olyan közösséget hozza létre egymással, amely természeténél fogva a házastársak javára, gyermekek nemzésére és nevelésére irányul, Krisztus Urunk a megkeresztelték között a szentség rangjára emelte”. Ehhez a 2. § hozzáfűzi: „Ezért megkeresztelték között nem állhat fenn érvényes házassági szerződés anélkül, hogy ugyanakkor ne lenne szentség is.”

Ez a meghatározás tartalmazza a keresztény házasság alapeleit:

- férfi és nő szövetsége: az azonos neműek szövetsége tehát nem házasság;
- szövetség: szabad elhatározásból létrejött szerződészerű megállapodás két különböző nemhez tartozó megkeresztelt egyén között - ez kizárja a többnejűséget vagy többférjűséget;
- az egész életre szóló közösség: ez a „holtomiglan-holtodiglan” kizárja a válást, a házasság ideiglenességét, a válást;
- a házastársak javára, gyermekek nemzésére és nevelésére: a házasság lényeges elemei - ezek tudatos kizárása esetén nem jön létre érvényes házasság.
- szentség: „A szentség... érzékelhető és elérhető jelek (szavak és cselekedetek), (amelyek) hatékonyan valósítják meg a kegyelmet, amelyet Krisztus működése és a Szentlélek ereje által jelentenek” (Katolikus Egyház Katekizmusa 1084).
- „Életállapotukban... a keresztény házastársak... sajátos adományokhoz részesülnek. A házasság szentségének ez a sajátos kegyelme arra rendeltetett, hogy tökéletesítse a felek szeretetét és megerősítse felbonthatatlan egységüket. E kegyelemnek köszönhetően segítik egymást, hogy kölcsönösen megszentelődjenek a házasságban, a gyermekek elfogadásában és nevelésében” (KEK 1641).

VELÜNK VAN

10.

JÉZUS KRISZTUS VALÓSÁGOS JELENLÉTE AZ EUCHARISZTIÁBAN

Amikor az Egyház papjai által az Eucharisziát ünnepli, azt külső jelek használatával teszi és az eucharisztikus lakoma formájában emlékezik meg az Utolsó Vacsoráról, valamint az azt követő keresztáldozatról és feltámadásról. Ezek a külső jelek, maga a hívek közössége, a pap személye, a kenyér és a bor, valamint az Eucharisztikus Ima, amely kifejezi az eucharisztikus cselekményt és a hűsvéti misztérium áldozati jellegét.

Ezek a külső jelek hozzák aztán létre Jézus Krisztus valóságos jelenlétét a Szentlélek működése által. Általában ezt az eucharisztikus jelenlétet nevezzük valóságos jelenlétnek, pedig a II. Vatikáni Zsinat figyelmeztet arra, hogy az Úr Jézus nemcsak az eucharisztikus színek alatt, hanem sok más módon is „valóságosan” jelen van köztünk. Pl. az Egyházban, a hívek közösségében, amikor ketten-hárman összegyűlnek Jézus nevében, a Szentírásban, amikor Isten Szavát hirdetik, a pap személyében, amikor az Krisztus személyét jeleníti meg a szentségek kiszolgáltatásakor, a szegényekben, betegekben, idősekben, elesettekben, és így tovább. Igaz azonban az, hogy az eucharisztikus jelenléte egészen sajátos, mert itt kézzelfoghatóan, látható jel alakjában, geográfiailag meghatározható módon találjuk meg őt, pl. az oltárainkon, a tabernákulumban, és végezetül a szívünkben is.

Amikor Jézus megjelenik az oltáron a kenyér és bor színe alatt, akkor Ő ott van isteni és emberi természetében valóban és igazán, mint a Szentháromság második isteni személye. Tehát személyes

3.

A házasság érvényességének feltételei:

- a) *A házassági beleegyezés:*
  - egyházilag szabad állapotú férfi és nő között,
  - minden kényszer nélkül ajándékoz-zák magukat egymásnak.
- b) *A házasság lényeges elemeinek elfogadása:*
  - egység (egy férfi - egy nő),
  - felbonthatatlanság (egész életre szóló kötelék),
  - készség a gyermekek elfogadására (az élet szolgálata).
- c) *Az Egyház joghatósági és egyéb érvényességét érintő rendelkezéseinek betartása (pl. eskető pap, vegyes házasság, vérrokonság).*

4.

Az Egyház illetékességének határai.

Jézus Krisztus az általa létrehozott szentségeket, vagyis azokat az eszközöket, amelyek révén - az ember életének különböző állomásai - vele különleges, eleven szeretet-kapcsolatra lép, az Egyházra bízta. Minthogy a házasság megkeresztelt emberek, tehát az Egyház tagjai közötti szentség, a rávonható kérdésekben az Egyház az illetékes. Az Egyháznak tehát nincs beleszólása sem a nem keresztények, sem a nem katolikusok házasságába mindaddig, amíg egyik házastárs sem tagja az Egyháznak. Vegyes házasság esetén igyekszik olyan jogszabályokat megfogalmazni, amelyek biztosítják a katolikus fél és a születendő gyermekek számára a katolikus egyházhoz tartozás és a szabad vallásgyakorlat lehetőségét. Az utóbbi évtizedek ökumenikus köze-

jelenlétről kell beszélünk, nem pedig csak tárgyi egymás-melletliségről. A személyes jelenlétnak az a sajátossága, hogy értelmi és akarati kapcsolatba léphetünk egymással, ha valami összekapcsol bennünket. Ilyen közvetítő kapocs lehet egy telefon-hívás, egy levél, egy fénykép, vagy más valami közös médium, de természetesen a testi közelség a legkifejezőbb formája ennek a jelenlétnak. Ha a másik személyrel kapcsolatba lépek, vele beszélek, akkor létre jön a jelenlétnak kellemes, szívet melegítő hatása, ami örömmel tölt el bennünket. Minél inkább ismerünk valakit, és minél inkább szeretünk valakit, annál jobban tudjuk élvezni az illető szeretett személy jelenlétét.

Nos az Úr Jézus jelenléte sem csupán egy monolitikus tárgy közelsége, hanem személyes jelenléte, amely személyes kapcsolatra kötelez Vele, beszélgetést kíván, gondolataink kicsérelését és egymás megajándékozását. Arról nem lehet kétségünk, hogy Jézus, mint Isten, állandóan ismer, tud rólnak és szeret minket. A Vele való találkozás tehát attól függ, hogy én mennyire ismerem és szeretem Őt, és mennyire vagyok tudatában az Ő jelenlétének itt és most, mennyire tudok Vele kapcsolatba lépni. Így lesz az Ő jelenléte boldogító esemény életemben, mint ahogy Kempis Tamás mondta: „Mikor Jézus jelen van, minden jól van és semmi sem látszik nehézségnek, mikor pedig Jézus nincs jelen, minden terhes... Jézus nélkül élni kemény pokol, Jézussal élni gyönyörűség paradicsom...” (II. 8). Sajnos, emberi természetünk végelessége miatt mi nem tudunk mindig tudatában lenni Jézus jelenlétének. Ezért kell keresnünk azokat a pillanatok, amikor akárcsak rövid időre is, vagy a hosszabb liturgikus cselekményekben belül, Vele találkozhatunk külső jelek közvetítésével, és élvezhetjük az Ő boldogító jelenlétét.

Miklós atya S. J., püspök

ledése során e tekintetben kölcsönös megállapodások születtek, pl. az ökumenikus esküvő katolikus és protestáns lelkész jelenlétében, vagy a reverzális kötelezettségének megszűnése.

Az Egyház tehát megszabhatja azokat a feltételeket, amelyek egy érvényes házasság létrejöttéhez szükségesek, de nincs hatalma arra, hogy egy érvényes (és elvált) házasságot felbontson. Ezért nem volt soha „válasz” a katolikus egyházban és teljesen kizárt, hogy valaha is legyen.

Ezzel szemben semmi akadály, hogy egyházi törvényszékek hivatalosan megvizsgálják egy-egy házasság érvényességét. A felsorolt érvényességi feltételek ugyanis - mint az utólag gyakran kiderül - számos esetben nem valósultak meg, akár mert valamelyik fél tudatosan kizárta azokat, akár mert a körülmények akadályozták azt meg.

Minden egyházmegegyében van ilyen törvényszék. Döntését egy fellebbezíteli bíróságnak kell megvizsgálnia. Ha mindkét fokon kimondják a kérdéses házasság érvénytelenségét, van lehetőség egy második egyházi házasság megkötésére. Ezt nevezik helytelenül „egyházi válás”-nak, vagy a „házasság érvénytelenítésé”-nek. Helytelenül, mert ez nem válás és nem érvénytelenítés, hanem a házasság megkötése pillanatától fennálló érvénytelenség megállapítása.

Ezeket mondtam el a baráti házaspárnak, felbátorítva a férjet, kérje ki a püspökségen egy egyházjogi szakember véleményét. Persze több óras beszélgetésünk során egyéb érdekes szempontok is felmerültek. Talán alkalmunk nyílik, hogy az ÉLETÜNK hasábjain is visszatérjünk rájuk.

Frank Miklós

ÚJ ELNÖK AZ ORSZÁG ÉLÉN

Mádl Ferenc köztársasági elnök július 5-én búcsúfogadást adott a magyarországi és a határon túli egyházi vezetőknek a Sándor-palotában.

A leköszönő elnök beszédében felidézte az elmúlt öt év főbb egyházi vonatkozású eseményeit, valamint a közös erőfeszítéseket a hitélet, az oktatás, az egészségügy és a szociális tevékenységek terén. Többek között utalt az állami és egyházi vezetők közötti tanácskozássokra, az egyházi ingatlanok visszaadására, műemlék-rekonstrukciókra - köztük a Szent István-bazilika, a Dohány utcai zsinagóga, a pannonhalmi apátság felújítására.

Megemlékezett a milleniumi eseményekhez kapcsolódó zászlószentelésekről, az egyes egyházak és egyházmelegyék életének főbb történéseiről; külön

közösségeinek ez a szerepe mennyire fontos, mennyire meghatározó. Nagyon örülök, hogy ebben egy picikéig közreműködhettem" - zárta beszédét Mádl Ferenc.

Az egyházak vezetőinek nevében Erdő Péter bíboros köszöntötte a közválasztott elnököt. Megköszönte Mádl Ferencnek „azt a figyelmet, amelyet elnöki megbízatásának egész ideje alatt az egyházakra fordított. Ebben az odafigyelésben nem pusztán egyházaink szervezeti életének, az általuk képviselt történelmi, kulturális és emberi értékek tiszteletének kifejezését láttuk, hanem annak a felelősségnek a megnyilvánulását is, amellyel Elnök úr egész népünkre, egész nemzetünkre tekint.” MK

*

Új államfő - Sólyom László

Magyarország nemrég hivatalba lépett elnökének első beszéde is félre érthetetlenül sok olyan elemet tartalmazott, amely örömmel töltötte el a keresztény beállítottságú polgárok szívét. Beszédének zárófejezete pedig a vajt fülű hallgatók számára liturgikus utalás volt, amiből kicsengett az üzenet is, hogy Sólyom László a népért végzett szolgálatot liturgikus feladatnak tekint. Mint egykori alkotmánybíró, az állam működését szabályozó törvénygyűjteményt új megvilágításba helyezte: „Az alkotmány nemcsak intézményeket és hatásköröket szabályoz, hanem mindenképp előtti és mindenek felett erkölcsi értékeket nyilvánít ki, amelyek meghatározzák a Magyar Köztársaság jogrendjét, az emberek jogait. A „mindenek feletti” kitétel pedig a láthatatlan alkotmány gondolatára utal, amely azon a felismerésen alapul, hogy a korszerű demokratikus állam olyan erkölcsi feltevésekből él, amelyekre csupán törekedhet, mert az emberi gyarlóságából kifolyólag maradéktalanul nem tud megvalósítani, de nyitottsága mégis keretet biztosít az erkölcsi értékeknek a társadalomba való viszáteréséhez.

Nem véletlen, hogy az új államfő ennyire bensőségesen áll új feladatához. Korábbi nyilatkozataiból is kitűnt, hogy gondolkodásmodjának fejlődésére nagy hatással volt a múlt század két kiemelkedő teológusa: Karl Rahner és Teilhard de Chardin. Az ő szellemiségüket követve - a lakosság többségének

véleményével dacolva - síkra szállt a halálbüntetés megszüntetése mellett. Azért mert feltétel nélkül Sólyom László is osztja azt a nézetet, hogy az emberi élethez való jog és az emberi méltóság tiszteletben tartása elválaszthatatlan egység, amitől senkit sem lehet megfosztani. Mélyen a keresztény filozófiában gyökerezik, hogy akit megfosztanak életétől, annak méltóságát is lábbal tiporják, mert test és lélek összetartozik. Erre legutóbb Karl Rahner figyelmeztetett írásaiban, hangsúlyozva, hogy a keresztény tanítás szerint ez a kettő nem választható szét manicheus módon.

Az ország új államfője nyíltan hangoztatja azt is, hogy a vallás a hívő ember egész személyiségét áthatja, következésképpen meghatározza mindennapi tevékenységét is. Mint Sólyom László fogalmazott, a hit az emberi személyiség lényegét érintő ügy, amelynek szabad gyakorlása és kibontakozása alapvető emberi jog. Az elnök vallja azt is, hogy az állam és az egyház szétválasztásának célja az egyén érdekét szolgálja, mert így az állam nem kényszerítheti intézményeit senkire sem. Az állam semlegessége pedig távolról sem a közömbösség pártolását jelenti, mert - Sólyom László szerint - a demokratikus államhatalomnak el kell ismernie azokat az erkölcsi értékeket, amelyeket az egyházak képviselnek, és tanításukkal közvetítenek a polgárok felé.

Az 1942-ben Pécsen született gyakorló katolikus Sólyom László jogot tanult és 1966-ban az NDK-ban doktorált. A kommunista hatalomtól távol tartotta magát és 1988-ban, a környezetvédelmi programmal fellépő Duna-kör megalakulását követően a szervezettel együttműködve, aktívan is fellépett az állampárttal szemben, így 1990-ben szinte magától értehetően, ő lett az újonnan alakult Alkotmánybíróság első elnöke.

Vincze András

ISMERJÜK MEG PAPJAINKAT

Ismerjük meg papjainkat című sorozatunkban bemutatjuk a nyugat-európai magyar lelkipásztori szolgálatban működő papjainkat. Bemutatásuk egyben meghívó arra, hogy a külföldön lakó, esetleg ideiglenesen külföldön tartózkodó magyarok, illetve magyarul beszélő fiatalok, tanulók, munkakeresők Magyarországról, a Kárpát-medencéből vagy a világ bármely országából, igénybe vegyék lelkipásztori és egyéb szolgálataikat távol a hazától, az idegenben.

Csordás Eörs, a bécsi Pázmáneum rektora, kápolnaigazgató Liesingben, a bécsi Érseki Bíróság bírója és gyóntató a Stephans-dóm-ban. Megbízatását Paskai László bíborostól, illetve Christoph Schönborn bíboros, bécsi érsektől kapta, amelyet később Erdő Péter bíboros, prímás, esztergombudapesti érsek megerősített. Megbízatása kiterjed a Pázmáneum egész intézetére. Az Esztergom-Budapesti Főegyházmegegye papja.

Csordás Eörs 1943. március 12-én született Budapesten. Édesapja dr. Csordás László, annak idején egyetemi adjunktus, az Elektromos Művek igazgatója. Édesanyja dr. Marsovszky Livia klasszika-filológus.

Tanulmányait a budapesti Margitásoknál kezdte, majd a Bartók Béla 27. Általános Iskolában folytatta. A budapesti József Attila (ciszterci) Gimnáziumban érettségizett, 1961-től az esztergomi Szent István Királyról és a Boldogságos Szűzről Nevezett Érseki Ósrégi Papnevelő Intézet növendéke volt. 1966. június 19-én Szabó Imre püspök szentelte pappá Esztergomban. Hatodik évesen a budapesti Központi Szemináriumban tanult, ahol doktori fokozatot szerzett teológiából.

1967-től káplánként szolgált Varsányban, 1969-től Balassagyarmaton. 1974-től plébános Lábantlanban. Közben 1969-től az Esztergomi Érseki Bíróságnak kötelelővédő-ügyésze, 1979-től az Érseki Bíróság bírója. 1989-től az Érseki és Prímási Bíróság ügyvédje, aztán jegyzője.

1983-tól kánonjogi tanulmányokat folytatott Rómában, a Gergely Egyetemen, ahol kánonjogi licenciatúsi fokozatot szerzett. Rómából hazatérve, 1985-től plébános Budapest-Tiszviselőtelepen, 1991-től vicedirektor a budapesti Hittudományi Akadémián, a Hittudományi Karon meghívott előadó. Az ELTE Állam- és Jogtudományi Karán 1993-tól meghívott előadó (felekezeti jog). Közben a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen tanított (latinitas canonica, jogforrások). Ugyanott a Levelezőtagozaton tanár (kánonjog). 1995-től plébános a Budapest-Rákosfalva főplébánián. Közben a Bolyai Katonai Főiskola meghívott előadója 1994-ig (retorika). 1996-ban Ph.D. fokozatot kapott Budapesten.

1998. augusztus 1-től prímási irodaigazgató, kancellár.

Miután a magyar Prímás ismét átvette a 382 éves Esztergomi Érsekség tulajdonát képező bécsi szeminárium, a Pázmáneum fölötti felügyeleti jogot, 2002-től a Pázmáneum rektora Bécsben, kápolnaigazgató Liesingben, a Bécsi Érseki Bíróság bírója, gyóntató a Stephans-dóm-ban. Azóta modernizálja a Pázmáneumot, ahová kizárólag a magyar Pri-

Csordás Eörs

más küldheti a kispapokat, illetve a papokat nyelvkurzusokra; a házban ugyancsak ő adja a lehetőséget a Rómából hazatérő papoknak arra, hogy doktori dolgozatukat nyugodt körülmények között írassák meg.

Csordás atya 1991 júniusában, Grazban tagja lett a Jeruzsálemi Szent Sír Lovagrendnek. Még abban az évben a Szentszéktől kapott megbízás alapján újraélesztette a Jeruzsálemi Szent Sír Lovagrend Magyarországi Főbiztosságát (ma Helytartóság), amelynek kancellárja és koadjutor nagyperjele lett. 1993-tól a Rend tisztje, majd csillagkeresztes főtisztje. Azon túlmenően, hogy a Rend Rafidimben anyagilag támogatja a plébániát, támogatást küld Rómába, és évenként egyelőre az Esztergomban tanuló diakónusokat elviszi zárandokútra a Szentföldre.

Több könyv szerzője: *Bevezetés a Krisztus misztériumba* (PPEK Hittudományi Kar, Budapest 1993), *A klerikusi zsolozsmázás fejlődéstörténete és kötelezettsége* (Seminarium Centrale Budapestinensis, 1994), *Felekezeti egyházjog Magyarországon* (Unio, Budapest, 1995), *Gáspár Gusztáv életútja 1908-1951* (Szent István Társulat, Budapest, 2003), írt egyetemi jegyzeteket (retorika a Katonai Könyvtudományi, kánonjogi és kommunikációs jegyzet), *Házassági perek, gyakorlati eljárás* (Szent Gellért, Budapest, 2002), stb., cikkei, tanulmányai jelentek meg magyar és külföldi újságokban, folyóiratokban, gyűjteményekben. Több könyvet fordított. 2005-ben jelent meg a Szent István Társulatnál a II. János Pál pápa „Dignitas conubii” instrukciójának a magyarnyelvű kiadása.

Munkássága elismeréseként 1991 júliusában II. János Pál pápától pápai prelátus kinevezést kapott, és több állami kitüntetésben is részesült: 2000-ben a Magyar Köztársaság Érdemrend lovagkeresztje, 2001-ben a Magyar Köztársaság Rubintokkal kirakott dísztőr, 2002-ben Szongoth Kristóf-díj, Jeruzsálem Pálma arany fokozat, 2002-ben „Pro Urbe” Esztergom, 1998-ban a Savoyai Királyi Ház SSML Rend tisztje keresztje.

Magyar szentmisét tart minden szombat 18.30-kor a bécsi Pázmáneum kápolnájában, Boltzmannngasse 14, A-1090 Wien; aztán ugyanitt hétfőtől péntekig 7.00-kor zsolozsmával egybekötött németnyelvű szentmise;

péntekenként és vasárnaponként német nyelvű szentmisét tart a liesingi kastélykápolnában.

Érdeklődni: Msgr. Dr. Csordás Eörs M. rektor, Pázmáneum, Boltzmannngasse 14, A-1090 Wien, Telefon: 0043-1/317 36 56 vagy 319 14 03.

Cserháti Ferenc

BÉCSBEN

Az osztrák fővárosban élő magyarok augusztus 27-én a Stephansdóm-ban tartott ünnepi szentmisével, majd folklór-bemutatóval emlékeztek meg Szent István királyról. A szentmisét Babel Balázs kalocsai-kecskeméti érsek mutatta be, több pap, köztük Simon Ferenc, az ünnepet szervező új

bécsi magyar lelkész, Vencser László osztrák nemzeti igazgató és Cserháti Ferenc európai delegátus közreműködésével. Az Érsek szentbeszédében arra emlékeztetett, hogy Szent István egyseges néppé kovácsolta a Pannóniában élő magyarokat. Példája bátorítson minden magyart arra, hogy - bárhol is él - őrizze és ápolja hitét, kultúráját és anyanyel-

vét. Szent István király Intellemeinek a magyarok egységéről szóló tanítása mindmáig nem vesztett aktualitásától - mondta Babel Balázs.

A szentmisére ez évben is Magyarországról, Szlovákiából, Romániából és Szerbiából és Montenegroból érkeztek zárandokcsoporthoz, akik színpompás népviseleti és táncbemutatót tartottak a dóm előtti téren. MK

Gyermekeknek

A FŐANGYAL BÚCSÚJÁN

Nagyapám, bár városi ember volt, de szempontjaitól különös izgalommal készülődött szülőfalujába. Én, mint a legidősebb unoka, elkísérhettem ezekre az utakra, és tanúja lehettem a meghitt Szent Mihály-napi búcsúknak.

A Dunántúlon, de szinte az országban, több templom védőszentje Szent Mihály főangyal. Ősi hagyomány szerint patrónusa a keresztény katonáknak, és ismert szójárás: a halottat Szent Mihály lován viszik ki a temetőbe. Az ünnep táján a természetben, az időjárásban is változás áll be, Szent Mihály napja az ősi napjegyenlőség tájára esik, a tél kapujának is nevezik. Korábban a földművelő ember léte függött a jó terméstől, ezért esőért imádkozott, vagy a Szent közbenjárását kérte jégverés ellen. A búcsú napján (szeptember 29.), a falu

apraja-nagyja közös ünnepi misén vett részt, megtelt a templom a messze vidékekről hazalátogató rokonokkal, ismerősökkel. A falusi közösség egyik legszebb ünnepe volt. Délután, amíg vendéglátóink a finom édeségeket és borokat kínálták, nekünk, gyerekeknek a körhinta, a céllövés és a bábos mézeskalácsok jelentették a legnagyobb élvezetet. Az otthon maradtokra gondolván, búcsúfiát vásároltunk, mézes-kalács szívet, vagy mézes puszedit. A hagyomány ma sem szűnt meg, és ez nemcsak a falusi ember kiváltsága. Gondolatok esetleg saját cserkészcsapatokat, iskolákat nevére, sőt a keresztységben kapott védőszentetekre. Szent Mihály napját emlékeztetéssel tehetjük ünnepi megemlékezéssel, vendégek, barátok meghívásával. - Szeretettel:

Judit néni

Fiataloknak

AZ ÉREM MÁSIK OLDALA

Szívesen hallgatok, olvasok interjúkat. A riportert mesterségbeli tudásának a csúcsát jelenti, amikor olyan kérdéseket tud feltenni, azokat úgy fogalmazza, hogy azokra a kérdezett szívesen, nyíltan válaszol.

Elhangzanak azonban olyan riportok, ahol a feltett kérdéseknek inkább rosszindulatú, provokatív hátterük van. Az ilyenekben csak egy célja van a kérdezőnek: zavarba hozni a másikat, esetleg olyan kijelentésekre kényszeríteni, amelyekről valójában nem is akart beszélni...

„Szabad adót fizetni a császárnak vagy nem szabad?” - kérdezik Jézustól a farizeusok tanítványai. Ennek a „riporter”-történetnek már a kezdete is gyanús. A kérdésre adott válasz jelentősége óriási. Ha Jézus úgy válaszol, hogy igen, szabad, akkor az idegen, elnyomó hatalommal kollaborál. Ha azt mondja nem, nem szabad, a római megszállókkal gyűlik meg a baja... A terv tökéletesnek látszik, de mégis ott lappang a kardarcól való félelem... Hátha mégis „kivágja magát” ez a

názáreti vándortanító, s ők maradnak szégyenben. Ezért csak a tanítványait, a „bojtárokat” merik Jézushoz küldeni...

S valóban, Jézus nem jön zavarba. Átlátván álnokságukat, válaszként egy adópénzt, egy dénárt kér tőlük. „Kinek a képe és felirata ez?” - kérdezi. „A császáré” - válaszolják. Nos, egyértelmű. Az, hogy a császár képe van erszényeikben lapuló pénzükön, az nem számít, s az sem, hogy mindennapi üzletelésük nem mindig tisztességes céljait nagyon jól kiszolgálja, ez sem fontos. Csak egy. Úgy gondolják, hogy ha valakit el akarnak tenni láb alól, aki számukra kényelmetlen igazságokat mond, minden ezen az adópénzen, a feltett kérdésen és adott válaszon múlik. Minden. Hazafiság, a néphez való ragaszkodás, hűség Izrael Istenéhez! Adjátok oda a császárnak azt, ami az övé... Jézusnak azonban ez a legfontosabb: adjátok meg az Istennek, ami az Istené... az érem másik oldala, amire a mi képünk, az őt követő ember képe van vésvé, verve.

Pál atya

ELJÖTTÜNK, HOGY HÓDOLJUNK NEKI

A 20. Ifjúsági Világtalálkozóon Kölnben

Augusztus 15-én fiatalok tízezrei keltek útra a németországi egyházmegegyéből, hogy résztvegyenek a 20. Ifjúsági Világtalálkozóon Kölnben. E találkozóra még boldog emlékü II. János Pál pápa hívta meg a világ fiataljait Torontóban, akik jöttek is szorgalmasan már az első napokban. Az egy hétre tervezett program igen gazdag választékot nyújtott az érdeklődőknek, akikről az egész idő alatt léptenyomon tapasztalni lehetett, hogy tudják, Kihez jöttek. A napkeleti bölcsek iskolájába „beülve”, a fiataloknak lehetőségük nyílt az egyházmegye 400 templomában három napot át anyanyelvi katekéziseken résztvenni és elmélyülni keresztény hitünk tanításában. Több szerzetesi és lelkesítő központ is várta az érdeklődőket a különböző plébániák templomaiban: pl. a taizei közösség, a Chemin Neuf vagy a Boldog Teréz anya nővérei. Ezekben a he-

lyeken kiemelt módon egésznapos szentségimádásra, Isten dicséretre, lelkibeszélgésekre került sor. Ezeket naponta ezrek látogatták. A közel ötezer magyar zarándokot Bonnban és környékén szállásolták el a szervezők és a közös katekéziseket a helyi T-Mobile cég hatalmas nagy csarnokában tartották. Schönberger Jenő szatmári megyéspüspök, Szabó Tamás tábori- és Udvardy György esztergomi segédpüspök tartotta a katekéziseket, amelyeken nagyon szép tanúságtételeket és énekeket hallhattunk.

A találkozó egyik kiemelt pontja a „Dóm-zarándoklat” volt, amelyen minden nyelvcsoporthoz különböző napokra és órákra beosztva, a Rajna partján körmenetben vonult a háromkirályok ereklyetartójához, ezzel is kifejezve, hogy a keresztények a hit nagy tanúival együtt járják az élet útját Isten felé.

Csütörtök délelőtt megérkezett a Szentatya is

Kölnbe, és a fiatalok fergeteges ujjongással köszöntötték őt. Délután egy kis hajótúrással közelített meg a várost, találkozott a város vezetőivel, majd betért a dómba imádkozni.

Ahogy közeledtünk a hét végéhez, annál sűrűbbé vált a zarándoklat programja. Péntek este a fiatalokat befogadó helyi plébániák két nyelvű keresztúti ajátosságokat szerveztek. A keresztút bejárta a közösség lakótelepeit: a fiatalok a felerősített ének és imádság hangjával éberszgették az ott lakó emberek Isten iránti érdeklődését, Isten-keresését.

A szombat reggeli szentmisék után mindenki útra kelt Marienfeld felé, ahol a zarándoklat lelki csúcspontja következett. Hatalmas tömegek höm-pölyögték az utakon, imádkozva énekelve. Estére megtelt a 152 hektárnyi mező az ekkorra már több mint egy fél milliós nagyságrendű zarándokkal. Csodála-

tos színözön, sokféleség fogadta a résztvevőket; nemzeti zászlók lobogtak, háttartalan lelkesedés vett erőt mindenkin. A délutáni órákban a kiengesztelődés sátra előtt fiatalok ezrei kígyóztak, hogy új életet kezdhesseken a szentgyónás szentségének kegyelméből. A háttérben szebb-nél-sebber vallásos zene szólt, mindenfelé az igazi lelki mélységet kereső fiatalok boldog arcát lehetett látni.

Közben beesteledett, és a Szentatya is megérkezett. Felcsendült a találkozó himnusza „*Venimus adorare eum*”. A pápamobil felkapaszkodott a 3000 t földet tömörítő 10 m magas mesterséges dombra és a pápa köszöntötte a fiatalokat. Felállították az ifjúsági világtalálkozó fake-resztjét, amely minden találkozó középpontjában áll, majd körmenetben bekísérték az Istenanyai-kont. A domb tövében hangrangszenelés következett. A kölni főegyházmege, nagyságrendjében 4. legnagyobb lengőharangja

II. János Pál pápa nevét viseli, ezzel is hálával emlékeztetve az utókorra, hogy az ő zseniális ötlete volt a világ fiataljainak időnkénti összehívása.

Majd elkezdődött az igeliturgia, a virrasztás, amely késő éjjelig tartott. Mindenki kezében égő mécses ragyogott, és ez csodálatos látványként hatott

az éj sötétjében. A virrasztás során tanúságtételek hangzottak el, liturgikus táncok és mutatványok hangolták a jelenlévőket a nagy találkozásra Jézussal. A pápa beszédét a napkeleti bölcsek belső zarándoklatának gondol-

tával indította, utalva a világtalálkozó mottójára: „Eljöttünk, hogy hódoljunk Nekik.” (Mt 2, 2) A bölcsek azért keresték fel Jézust hajdanán - mondták -, mert benne találták meg a világ legfőbb igazságát. Rájöttek, hogy Isten más, mint amilyennek általában elképzeljük. Ő nem versenyez az evilági hatalmakkal. Nem állítja szeregeit szembe. Isten az evilági zajos és erőszakos hatalmakkal szembe állítja a szeretet védtelen erejét, amely a Kereszten diadalmaskodik.

A szentségimádás után a kített Eucharisztia előtt szentségimádás következett. A vigília alatt szavakba alig önthető hangulat uralkodott az egykori bányaterületen. Amerre csak a szem ellátott, mindenütt térdre borult, összeszedetten imádkozó, énekelő fiatalokat pillanthatott meg. A több mint kétórás liturgikus program után a résztvevők óta a szabad ég alatt töltötte az éjszakát.

Másnap reggel közös imádsággal kezdődött a

program. A 10 órakor kezdődő ünnepi szentmisében a Szentatya tovább taglalta az Eucharisztia jelentőségét a keresztény ember életében. Az Eucharisztiaiban az imádás egységé válik. Az Eucharisztia ünneplésében érkezik el Jézus órája, amibe belépünk, valahányszor az ő halálára és feltámadására emlékezünk. Benne az erőszak szeretetté alakul át és mindez ki kell, hogy hasson a vele egyesülő személyekre is.

Biztatta a jelenlévőket, hogy fedezzék fel az egyház liturgiájának bensőséges gazdagságát és igazi nagyságát, hiszen nem mi készítünk ünnepeket saját magunknak, hanem maga az élő Isten készít ünnepeket számunkra.

A Szentatya beszéde befejező részében azt kérte a fiataloktól, hogy mindennapi életükben nyilvánuljon meg az Óltáriszentységben kapott Jézus. Abban, hogy tudunk megbocsátani, figyelmesek vagyunk mások szükségletei iránt, készségesek a megosztásban, a testvérek iránti elkötelezettségben.

Haladunk előre Krisztussal, és életünk legyen - a napkeleti bölcsekhez hasonlóan - Isten igazi imádóinak élete.

A szentmise végén, amelyet 800 püspökkel és közel tízezer pappal együtt mutatott be a Szentatya, bejelentette a következő, 2008-ban tartandó találkozó színhelyét, és ez Sydney.

Addig viszont mindannyian tovább kell járjunk a hit zarándokútját, fényt és igazi krisztusi szeretetet sugározzva mindenkin.

Lukács József, Köln

A RIPORTER HALÁLA

Az 1956-os forradalom és szabadságharc és Jean-Pierre Pedrazzini emlékére

A *Paris Match*, a híres francia képes magazin 1966. október végi számát lapozgatom, amelyben a Magyar Forradalom 10. évfordulójára s a 29 éves *Jean-Pierre Pedrazzini*, a dél-svájciszármazású, nagytehetségű riporterre emlékezik.

Tűndönyegetem a mellékelt, egész oldalas fotót. Szókeahajú, nyúlánk fiatalember, zsebretert kézzel, nyakában az elmaradhatatlan *Rolleiflex*-el. Élénk tekintetével, kisfiúsan fölényes mosolyával, maga a megtestesült vállalkozó kedv. És most már nem fog megöregedni, megváltozni. Örökre ilyen marad: a *Paris Match* ünnepi számának fedőlapján és egy meggyőzőtört nép szívében.

*

1956. október 27-én, Bécsben találkoznak: *Paul Mathias* (aki leírja majd a történeteket), *Jean-Pierre Pedrazzini*, *Vick Vance* és *Franc Goess*. Izgatottan lesik a Magyarországról érkező híreket, de nem sikerül vízumot szerezniük.

Amidőn azonban fülükbe jut a magyarvári verengzés (218 halott és sok sebesült) rettenetes híre, nincs türelmük tovább várni; papírok nélkül vágnak neki a határnak, s még elérik - a temetést. Ezzel a tragikus epizóddal kezdődik Pedrazzini utolsó riportja.

Paul Mathias idézem:

„Ezekben az október végi napokban Magyarországon minden csodálatosan fiatal és szenvedélyes.”

Majd: „Egy egységes, társadalmi osztályok nélküli nép támadt föl az idegen zsarnokság ellen, és fiai ezrével halnak mártírhalált.”

De kísérjük figyelemmel elejétől a történetet:

„1956. október 30-án, kedden, szállásunkon a Duna-hotelben, 6-kor fölkelünk, és 7-kor már az utcán vagyunk.

Budapest történelmének nemcsak leghősiesebb, de legromantikusabb napjait éli. Mindenki félretette a régi haragokat, de még a politikai véleménykülönbségeket is. A kommunisták zöme is elkeseredetten harcol a Vörös Hadsereg, a politikai- és titkosrendőrség ellen.

A városban már győzelmi mámor uralkodik, de Jean-Pierre „igazi” csatát szeretne látni, „igazi riportot” akar csinálni. Ezért a Köztársaság térre megyünk, ahol a pártzékházért még javában folyik a harc.

Reggel 9-kor érkeztünk oda. A pártzékházzal szemben nagy, szürke épület áll: az Erkel Színház. Innen, a térről, magáról és a környező lakóházakból támadják a színházban rezsimit utolsó bástyáját, amely kétségbeesetten védekezik, ontja magából a lövedékeket.

Folytatás a 7. oldalon

Londoni levél

MIÉRT ROBBAN A METRÓ LONDONBAN?

Az ötvenhat halálos áldozatot követelő iszlám merényletsorozat után figyelemreméltó cikk jelent meg a *The Times* hasábjain az iráni Közel-Kelet szakértő, Amir Taheri tollából, „Miért tették?” címmel. A cikkíró szerint jól ismert a terroristák motíváló ideológiája.

Taheri a tavaly novemberben, Amszterdamban történeteket idézi fel bevezetőként, amikor a mohamedán nők elnyomásáról szóló film rendezőjét, Theo van Gogh-t leölték. A filmes megpróbált tárgyalni a gyilkosával (akit most ítétek életfogytiglani börtönre). A részegített tisztolyó megremült ugyan, de ezt mondta: „Beszéljünk meg, mi az, amit kifogásol a filmemben.” A következő másodpercben már dördült a fegyver. Olyan ellenféllel állunk szemben, aki nem hallgat észokokra, hiszen egyetlen törekvés megszálloítja: „az iszlámnak uralkodnia kell a világ fölött.”

A terrorszervezetek krédóját a pakisztáni Abul-Ala al-Maududi fogalmazta meg több mint negyven évvel ezelőtt. Így hangzik: „Amikor Isten megteremtette az embert, rábízta, hogyan oldja meg a társadalmi problémáit, és hogy miként próbál lelkiekben is tökéletesedni. Hamar bebizonyosodott, hogy az egyszerű földi halandó erre önmagában képtelen. Ezért Isten próféták segítségével próbálta helyes útra terelni az emberiséget. Százhuszonnyolcezer próféta tett kísérletet erre, közöttük volt Mózes és Jézus. Mind kudarcot vallott. Ezért Isten végül saját prófétáját, Mohamedet küldte el üzenetével, az iszlámmal. Az iszlám a korábbi vallások helyébe lépett, azok fölöslegessé váltak. E korábbi vallások híveit az iszlám hittelekként megbélyegzi. Viszont minden hitű mohamedánnak feladata a térítés. Az is fontos, hogy feltétel nélkül alávesse magát az élet minden területére kiterjedő vallási szabályoknak.”

A Nyugat-Európában élő mohamedánok mecsetjeit vezető iszlám papok nagy része a meggyőzést tartja a térítés megfelelő eszközének. De al-Maududi követői, így például Oszama bin-Laden, a sokk-hatás hívei. Úgy vélik, hogy a nyugati világ korrump, s emiatt rá se hederít a térítőkre, tehát látványos merényleteket kell végrehajtani, s az így keltett sokk tereli majd rá a figyelmet az iszlám mondanivalójára. Ezt a célt szolgálta már a New York-i World Trade Center lerombolása is.

A mohamedánok jelentős hányada al-Maududi tanítását veszélyes anakronizmusnak tekinti. A pakisztáni szeptember hívei viszont árulónak kiáltanak ki mindenkit, aki így vélekedik. Oszama bin-Laden újabb és újabb figyelemfelkeltő merényleteket végrehajtását tartja helyesnek. A nyugatot összességében meglehetősen gyávnak tartja, és sikereként könyveli el, hogy a madridi vonatmerénylet után Spanyolország azonnal visszarendelte a katonáit Irakból, a megszeppent spanyol választók pedig haladéknélküli megbuktatták az amerikai koalícióhoz csatlakozott kormányt. Ezért is nyilatkozott úgy Bill Clinton amerikai ex-elnök a minap, hogy fokozott igyekezetet kellene kifejteni bin-Laden kézrekerítése érdekében. Az Afganisztán és Pakisztán közötti vad hegyvidéken nem könnyű rábukanni bin-Ladenre, s az sem biztos, hogy elfogása nyomán csillapodnék az iszlám terror. Az angolok toleranciája azonban elképesztő. A nagy-britanniai mecsetekben keresztényellenes gyűlöletet hirdető imákokat azonnal ki kellene utasítani az országból.

Sárközi Máttyás

KÖNYVSZEMLE

H. Szabó Lajos: Beck Ötvös Fülöp, a magyar éremművészet megújítója, Pápa, 2005. Készült fehér műnyomó papíron a pápai Városi Könyvtár műhelyében.

Ez a rövid könyvismertető a megszokottól eltérően, előbb néhány mondatban a könyv iróját mutatja be. H. Szabó Lajos, a Pápa közelében lévő kis faluban, Malomsokon látta meg a napvilágot 1931-ben. A pápai ref. Gimnáziumban tanult, később a Mosonmagyaróvári Agrártudományi Főiskolán mérnöki diplomát szerzett, 1977-ben agrártudományi doktorrá avatták. Nyugdíjba ment 61 éves korában, azóta mintegy 60 szakmai, majd egyre inkább numizmatikai és zömében helytörténeti könyve jelent meg.

Mint szenvedélyes honismereti kutató, feldolgozta Pápa és tágabb környékének, szinte egész Veszprém megye történeti, földrajzi, művészeti, nevezetesebb személyekhez fűződő szellemi és tárgyi emlékeit. Így került a pápai születésű Beck Ötvös Fülöphöz, akit a művészettör-

ténet a magyar éremművészet megújítójaként és a legnagyobb magyar művészek között tart számon.

Ermei, plakettjei és kiplasztikai műveit mintegy ötszáz körülire becsülik. Ő maga és az utókor inkább szobrászati alkotásait értékeli, az antik görög művészet ihletli, robusztus erejű, zárt tömegű, kőbe faragott szobrai monumentális hatást keltenek. Régi mesterek módján sokszor maga faragta kőszobrait. Közülük leghíresebb az Ifjúság kútjának Aphrodité-típusú, gyengéd fogalmazású leányalakja, amelyet 1938-ban helyeztek el Budapes-

ten a Rózsadomb alján. Ez Beck Ö. Fülöp első köztéri szobra. Ám a kút leányalakját nem sokára eltávolították, és a Városligetbe került; de később közvéleményre ismét visszahelyezték eredeti helyére.

1945 januárjában a harcok még javában folytak, de Beck Ö. Fülöp, az idős mester a veszélyekkel nem törődve, a tértelenséget is unva, türelmetlenségében jan. 31-én elhagyta az oldalmat adó óvohelyet s elindult a Margit körút felé. Egyik feltevése szerint a budai Ferences Rendházba indult, talán a korábbi (1943) megrendelt Szent Ferenc szobor ügyében. Nem tudjuk, mi történt azután, a Rendházból nem jutott el, minden későbbi nyomozás eredménytelen maradt. Eltűnt.

Sz. J.

A könyv megrendelhető, tel: 0049-89/87 12 83 63, vagy: 0036-89/324 559, este hívni.

ISTEN MAGYAR NÉPÉNEK SZOLGÁJA

E ragyogó hivatástudatot színtetizáló címmel adta ki az Új Ember Kiadó Zsille Gábor könyvét Kuklay Antalról, Köröm aranyimás plébánosáról. Szellemi-lelki számvetés, amely szemléletesen igazolja, hogy életünket nem elsősorban a hely, az idő - bár nyilván nem mellékes körülmények -, hanem önmagunk termékenyíthetjük meg, tőlünk függ, hogy miként s mily módon állíthatjuk azt az Istenért, a hazáért, a közösségért végzett gyakorlati és szellemi munka szolgálatába.

A könyv alcíme - Kuklay Antal élete vallomása és írásai tükrében - előrevetíti Zsille Gábor módszerét: eljárások és műfajok keveredését. A könyv „cselkménye” három síkon bontakozik ki: a hét beszélgetés bevezető soraiban Kuklay Antal életének tárgyi és szellemi közegét mutatja be; a beszélgetések alkotják a könyv törzsananyagát, az interjúkba foglalt vallomásokot; a hozzájuk betétként illesztett kazetták pedig igen szuggesztíven jelzik azt a szellemi régiót, azokat a tájékozódási pontokat, amelyek a Kuklay Antal életét meghatározták. Így lesz kerek a történet, tölti ki azt a születési hely, a családi háttér, a tanulmányok és a szolgálat fontosabb mozzanatainak felelevenítésével.

A „Ki vagyok, mit akarok?” egyszerű, bizonyára sokak által fölöslegesnek ítélt kérdés. De igazi, valóban tartalmas élet csak akkor bontakozhat ki, ha az naponta előtűnk lebeg, s ha mindjárt hozzá is tesszük a harmadikat: hogyan akarom szándékaimat megvalósítani? Kuklay Antal válasza a papi hivatásértelmezés, a hivatást küldetésessé tevő vállalat csodálatos megfogalmazása: „Isten szolgálja vagyok. Isten népének magyar szolgája. Isten magyar népének szolgája. A szolgálat által üdvözülni akarok.”

A könyv azt az utat rajzolja meg, amely e szép gondolat megvalósítását, kiteljesítését jelzi, ahhoz vezet. Akkor válaszítja a papi hivatást, amikor arra csak a valóban elhivatottak vállalkoznak. Nem tántorítják el a mind kegyetlenebb egyházszülőzések, nem tántorítják el a gályarabsággal felérő börtönök. Köznapi ember számára bizarrnak, hihetetlennek tűnik a szenvedésekből fakadó következtetés: „egész mostani életemet a börtönnek köszönhetem”. Amikor hivatásától eltiltották, Sárospatakon egyházi gyűjtéményt

szervez, könyvtárosi, majd pedig az ELTE-n művészettörténeti oklevelet szerez.

Pilinszky János költészetének jobb megismerése, megértése végett irodalmi stúdiumokba mélyed, közösségi életet szervez. Teszi, cselekszi ezt oly sikerrel -, több bajt csinál, mint három aktív lelkipásztor” -, hogy az Állami Egyháziügyi Hivatal inkább visszaadja működési engedélyt, hogy vidékre, egy eldugott kis borsodi faluba helyeztethesse. Ez sem gátolja meg az egyházi értékek további mentésében, a Pilinszky-kutatás folytatásában. A pálosok sokáig elhanyagolt, szinte romos körömi rendházát - imádkozó és dolgozó helyét - szellemi központtá emeli. Nem véletlenül! A szerzetesek nyomdokain haladva értelmezi az általa oly sok munkával rendbe szedett plébánia szerepét: „Ma római katolikus parókia, az Isten és a haza védelmezője, az egyházi és nemzeti sors tradícióinak hűsége őrzője és ápolója.” Azzá emelik a plébániaépületben felhalmozott értékes berendezési tárgyak, az anyaegyházban és a filiákban általa elmélyített hitélet, az ott otthonra lelt közösségi, lelkeségi mozgalmak, az elesettek - halmozottan sérült, értelmi fogyatékos gyermekeket - felkaroló táboroztatások. Köröm lelkipásztor a magyar keresztény értelmiség egyik szellemi-lelki konzultációs központjává emelte kicsi faluját, felmutatva és észak-magyarországi régió egyedülálló művészeti és történeti értékeit, kapcsolatát az ezeréves Magyarországgal, és azaz a középkori, pálos eredetű közösség fogalmával, amely megtagadva is ott lapang a mai európai demokráciák eszmérendszerében.

Szűkebben Pilinszky János költészetének egyik legértékesebb elemzőjévé válik. A kráter peremén című, új s új kiadásban, mind bővebb tartalommal - az idén immár negyedikben - megjelenő kötete a Pilinszky-irodalom legalapvetőbb munkái közé tartozik. A kötetben közölt miniatűr verselemzések a költészet, a lét mélyrétegeibe hatolnak le, fejtik meg számunkra e csodálatos ihletű költemények rejtelmeit, képekbe foglalt titkait, gondolatait. Középkori vándorapostolként hirdeti: „Pilinszky azért is nagyon fontos, mert költészete a legtisztább evangéliumi üzenetet közvetíti, a legtisztább ke-

Madridi levél

REGÉNY

Ritka dolog, hogy spanyol szerzőtől magyarul írt regény látson napvilágot. Hirtelenében nem is jut más az eszembe, végére is Andrés Révész és Elisabeth Szél magyar születésű volt. Az előbbi „Vihar a pusztán” címmel írt a 48-as szabadságharorról, az utóbbi „Kiskoriáknak nem ajánlat” címmel 1956-ról. (Most jelent meg spanyolul a brazil Chico Buarque „Budapest” című regénye, de még nem olvastam.)

Claudio Cuervo viszont „igazi spanyol”. Vezetékneve magyarul Hollós lehetne; ezért látható kertjében Corvin vagy Hollós Máttyás címere. No meg azért, mert Claudio fiatalágának tízenegy évét töltötte Magyarországon. Ez magyarázza a könyv születését is.

A szerző a spanyol polgárháború végén, hat-hét éves korában került külföldre; szülei ugyanis a vesztesek oldalán álltak. Egyik testvérével először Belgiumban talált felvételt, majd vissza Franciaországba, onnan Algériába vitték. A Vörös Segély segítségével hajózott Észak-Afrikából lengyel kikötőbe, s választhatott a kommunista országok között. A választás a Magyar Népköztársaságra esett. Így aztán Claudio Cuervo Kalocsán érettségizett, Pesten műegyetemi hallgató lett és a Belügyminiszt. (érettség) műveknél dolgozott 1960-ig. Akkor térhetett vissza hazájába, megint Franciaországon keresztül.

Tévedés ne essék: könyve nem önéletrajzi regény, bár személyes élményeiből, tapasztalataiból, emlékeiből táplálkozik. Hóse Szilágyi István, az MBI nemzetközi számítástechnikai vállalat alkalmazottja, - Cuervo az IBM-nél dolgozott, - az küldi vissza Budapestre párizsi emigrációból 1994-ben. Akkor éli át újra emlékezetében az 56-os eseményeket, amelyeknek szemtanúja, bár nem fegyveres résztvevője volt. Szilágyi aztán otthon marad 1960-ig, s így átéli a további fejleményeket. Két fonal szövődik tehát egybe, s a fejezetek felváltva szólnak a múltiról és a jelenről, az utóbbiban pedig személyes és vállalati bonyodalmak keverednek. A végén Szilágyi nyugdíjazását kéri és visszamegy feleségéhez, aki azt már korábban megtette, hogy gyermekeivel és unokáival lehessen.

Bizonyára meglepett, hogy eddig nem említettem a regény címét. Úgy vélem, ez a leggyengébb az egészben: „Magyar károk és varázslatok” volna szözszerinti fordítása. Sokkal jobb a zárójelbe tett alcím: „Majdnem egy élet” (vagy egy egész élet). Gyakran bukkan az olvasó magyar szavakra és kifejezésekre, továbbá helyrajzi utalásokra. Értzi az ember, hogy az írónak sok mindent a szíve diktált, s mennyire élvezte távoli emlékei felidézését. Így aztán könnyen meg is bocsátja, hogy rövid magyarzatai magába a szövegbe és nem lábjegyzetbe kerültek, s hogy egyes nevekbe hiba csúszott (Mádach, Möriz, Gyüri, Güyri).

Meg kell említeni, hogy Claudio Cuervo nem talált könyvére kiadót, és fel is hagyott a kereséssel, a szerző kiadásában jelentette meg. A mi szempontunkból ez értéket növeli is, bár megnehezíti a terjesztést.

A kiadáshoz Tóth Gábor madridi nagykövet ír bevezető sorokat.

Rónai Zoltán

reszténységet.” Oly kisugárzás, amely az értő olvasót mennyei üzenettel tölti el. Önkéntlenül is Illyés Gyula csodálatos költeményének - Haza a magasban - sorai jutnak eszünkbe: „Dörmög testvér, egy sor Petőfit, / kőrd varázskör teremődik.” Ehhez hasonló érzés tölt el bennünket Pilinszky János versei, Kuklay János értő, avatott elemzése olvasásakor.

A kötetbe foglalt, kezettés töredésszerű szövegek - visszaemlékezések, elmélke-

(Folytatás a 6. oldalon)

Puskás László

MAGYAR SZENTÉLY KRAKKÓBAN

Az „Életünk” szeptemberi számában jelent meg Katona István püspök cikke a krakkói magyar kápolnáról. A püspök, a magyarországi Isteni Irgalmasság Alapítvány elnöke, leírja a kápolna keletkezésének történetét: gondolnának megszületésétől felszenteléséig. A mi irásunk a kápolna élete elejének első jelesebb eseménysorozatáról ad híradást, bár ezek a történések nem csak a kápolna, hanem az Isteni Irgalmasság Krakkó-Lagiewniki bazilikája egészére, az egész kegyhelyre, sőt az egész krakkói érsekségre vonatkoznak.

Augusztus 25-én ünnepeltük az Isteni Irgalmasság „apostola és titkárnője”, Szent Fausztina nővér 100-ik földi születésnapját (meghívónk még tavasszal érkezett Budapestre). A bazilikában elhangzott egy emlékdő előadás: „Fausztina nővér - az Egyház doktora?” címmel. Majd 11-kor elkezdődött az ünnepélyes szentmise, amelyet Krakkó akkor még hivatalban levő metropolitája, Franciszek Macharski bíboros celebrált három bíborostársával, Joachim Meisnerrel (Köln), Adam Majda-val (Detroit) és Stanislaw Nagy-gyal (Krakkó), ill. ahogy a lengyelek mondják, Nagi-val, Tomasz Peta (Kazahsztán) és Karel Otcenasek (Szlovákia) érsekekkel, lengyel, magyar, szlovák püspökökkel és papokkal, valamint sok-sok hívővel együtt. A Szent Fausztina születésnapjával kapcsolatos rendezvények több napon át tartottak. De már 25-én az atlemp-lom előcsarnokában gyermekrajz-pályázat anyaga lett kiállítva, egyházzenei pop-koncertet tartottak, sőt egy Szent Fausztina írásai nyomán készült színdarab ősbemutatója. „Az Irgalmasság profétája” előadása is ezen a napon volt a krakkói Színművészeti Főiskolán.

Augusztus 27-én a krakkói Piac téren, a Mariaki-templom előtt celebrálta beiktató szentmiséjét Stanislaw Dziwisz érsek, Krakkó metropolitája. Igen sok bíboros, érsek és püspök concelebrált, köztük a magyar Erdő Péter, Seregély István, Katona István is. A pápa korábbi titkára programbeszédét a valaha krakkói metropolitaként pápává választott II. János Pál szavai határozták meg: „Az ember az egyház útja”. Krakkó új érseke azt a reményt is kifejezte prédikációjában, hogy városa társvédszentje, Szent Szaniszló vértanú püspök mellett, hamarosan II. János Pál lesz.

A korábbi órákban ezen a napon került sor a lagiewniki kegyhely olasz kápolnája felszentelésére is, amelynek szertartásában Dziwisz érsek mellett részt vettek Camillo Ruini bíboros, Róma vikáriusa, Crescenzo Sepe bíboros, a Népek

Evangelizációja Kongregáció prefekta és Giovanni Battista Re bíboros, a Püspöki Kongregáció prefekta Rómából, a pápai

II. János Pál utolsó üzenete

„Közeledik az Isteni Irgalmasság Vasárnapja. Ez alkalomból szívvel üdvözlémet szeretném elküldeni mindazoknak, akik a Krakkó-Lagiewniki Szanktuáriumban fognak összejárni, hogy Isten dicséretét megbecsülve szereteleért. Ismételen fel akarom ajánlani ennek a szeretetnek az Egyházat és a világot, a földkerekség minden emberét, és gyengeségemben önmagamra is.

Örülök annak, hogy ezen a vasárnapon elkezdődik a Kegyhelyen a Legszentebb Eucharisztia örök imádása (a tavaly még a magyar kápolna előtt elkészült Örökimádás-kápolnában 2005. április 3-tól szervesen folyik az örökimádás - l. www.miloserdzie.pl - P.L. megj.). Semmi sem jeleníti meg a Kereszten és a Felmadáson át megvalósult Irgalmasság művét jobban, mint az Úr eucharisztikus jelenléte. Legyen tehát ez a jelenléte az erő és a reménység forrása minden zárandók számára. Megáldom az Isteni Irgalmasság üszületét az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében.

II. János Pál pápa Vatikán, 2005. március 31.”

szertartásmester, Piero Marini érsek, több olasz főpap és világi zárandók csoportja kíséretében. Ezt a szintén a bazilikai atlemp-lomában elhelyezett kápolnát, amely Szent Fausztina 100-ik születésnapjára készült el a lagiewniki szent nővér titulusára, a bazilika főépítész Ceckevicz W. professzor tervezte, a szent nővér arcképét J. Chraszcz krakkói prof. festette. A kápolna elkészítése költségét az olasz püspöki kar és az ottani hívek ajánlották fel.

A kegyhely atlemp-lomában a tervek szerint 5 kápolna készül, a magyar és az olasz kápolnán kívül német, szlovák és ukrán (ez utóbbi görögkatolikus) kápolna lesz kialakítva.

Körséta a magyar kápolnában

Krakkói tudósításunkat a magyar kápolnára vonatkozó mostani személyes benyomásainkkal fejezzük be. Hiszen természetesen, hogy megérkezésünk perceitől kezdve, bár az események különböző helyszíneken történtek, vissza-visszatérünk kápolnáinkba. Biztunk abban, hogy a hosszabb szünet utáni vele való találkozás intenzív élményt fog nyújtani. Hiszen egy jó évet töltöttünk falai között mozaikja készítésével, és az itt töltött ünnepek és hétköznapok, a jó gynéhány különös itteni találkozás és beszélgetés emlé-

kei a helyszínen különös erővel idéződnék fel, itt még a tervezgetések időszakával kapcsolatos régi emléktöredékek is felerősödtek.

Belépünk a kápolnába, zárandók kisebb csoportja imádkozik ott éppen, távozásuk előtt egyenként járulnak az oltár előtt elhelyezett Szent-István ereklyetartó elé. Letérdeltek, rövid ima, megcsókolják az ereklyét, az ereklyét fedő üveget egy ott elhelyezett kendővel letörölvé. Kifelé menet még visszaillesztantának a falakat borító mozaikra. Dél-Amerikaiak lehetnek... (Vajon mire kérték királyunkat?)

A kápolna végétől kezdem a szemlélődést. A megvilágítás megfelelően változatosnak és visszafogottan látszik - mennyi vitamba került a helybeliekkel, amíg ilyen lett. (Vajon mostanság miért szeretik „agyonvilágítani” szakrális tereinket? Talán mert nem olyan drága a villany, mint a régi viaszgyertya?) Végig sétáltam a Szentek közössége-mozaik, a kápolna oldalaljai mentén. Egy-egy szentnél, boldognál, Isten Szolgájánál meg-megállva. Így a 20. századi magyar egyházvilágözés római katolikus áldozatainál-hőseimnél a jobb oldalon - megszemléltem, megvan-e az UNUM-alapító nővér, Mester Mária Margit UST mozaikjába illesztett eredeti érem, közösekük jelvénye, amelyet munka közben egy éppenk arra járó nővértársára ajánlott fel, miután meglátta az ugyanott ábrázolt Salkaházi Sára vértanú szociális testvér ábrázolásába beépítve a Szociális Testvérek Társasága jelét. Majd áttemek a kápolna másik oldalára - itt a 20. századi görög katolikusokat sújtó üldözés vértanúit ábrázoltam. Közöntöttem boldog Romzsa Tódor kárpátaljai vértanú püspököt, nem csak mozaikjában, hanem mintegy személyes ismerőseinként is, hiszen gyermekkoromban gyakran bejárt hozzánk Ungváron, és nem utolsósorban az is megadatott nekem, hogy sokat dolgozhattam 2001-ben boldoggá avatásával lezárult ügyén, P. Szőke János SDB posztulátorral együtt. Sőt elpusztítottak állított ereklyéi megtalálását is rám bízta a Gondviselő.

Majd a vértanú püspök mögötti alakokat vettem szemügyre, barátját, Puskás László atyát (Édesapám) és paptársait. Amikor 1949-ben az alkaja után bezáruló börtönajtóra néztem az ungvári bíróság előtt, nem gondoltam volna, hogy mozaikábrázolásként 56 év múlva a Krakkói magyar kápolna faláról fog visszanézni rám. Az összes kárpátaljai vértanú boldoggá avatási ügye (munkajegyzékük több mint 90 nevet tartalmaz) nemrég indult el. Ahogy püspökünk-él, Romzsa Tódornál, most is Szőke atyával együtt dogozunk az ügyön. Sőt, az il-

A scheyerni benedekrendi kolostor egy, a magyarság számára igen fontos esemény emléket őrzi: a hagyomány szerint itt tartották meg Szent István és Gizella királyné kézfogóját 995 körül. István 18-20 éves lehetett ekkor, Gizella talán 10-12, születésük pontos idejét nem ismerjük.

Ezt a hagyományt főleg Bajorországon és Magyarországon inkább csak egyházi körökben.

Korábban a külföldön élő magyarok helyezték el a szép későgótikus Királykápolnában (amely a kézfogó színhelyétől szolgált egykori várkápolna helyén áll) egy kis réz-emléktáblát az eseménnyel kapcsolatban. Ezért nemrégiben Esztergom,

Szent István király és Boldog Gizella domborműve a scheyerni kolostor Királykápolnában a felavatás után, előtte Teleki Katalin, aki az emlékmű elhelyezését kezdeményezte.

mint Szent István szülővárosa és uralkodói székhelye, elhatározta, hogy emlékművet állít a királyi pár tiszteletére.

Stremeny Géza budapesti szobrászművész készített egy gyönyörű domborművet, amelyet szeptember 3-án avatott fel Engelbert Baumeister apát, Cserháti Ferenc főlelkész, valamint az esztergomi delegáció vezetője, Koditek Pál, a város kulturális bizottságának elnöke egy ünnepi szentmise keretében. A szép ünnepséget, amelyen az esztergomi delegáción kívül, számos Bajorországon élő magyar is részt vett, a bencés szerzetesek prelátusi termében rendezett ünnepi ebéd zárta.

Az emlékmű létrejöttét, amelynek ötlete Teleki Katalin, Münchenben élő esztergomi építészettől származik, jelentős összeggel támogatta Várszegi Asztrik pannonalmi főpap és a budapesti Képző- és Iparművészeti Lektorátus.

letékes püspökök hozzájárulásával, a körbe bevontuk a római katolikus kárpátaljai papvértanukat is. Isten segítségével talán ez lesz az első eset a kanonizációk történetében, hogy a Keleti és a Nyugati Egyház vértanúi eljárása összevontan történik.

Végigjárva a szentek alakjai tövében a kápolnát (az Árpád-házi szentek sokasága az egyik oldalon, az egyházépítő püspökök és szerzetesek a másikon, természetesen a közösen tisztelt magyar és lengyel származású szentek és boldogok egytől egyig jelen vannak) az oltárhoz érünk - mögötte-felette ott a kárpátaljai hársfából faragott másfél méter átérőjű súlyos pajzs - az irgalmas Jézus és a hozzá rendelt Szent Fausztina mozaikábrázolásával. Az ide irányított fény hangsúlyosan kiemeli az ábrázolást, és ugyanúgy az oltárt és az előtte-állt elhelyezett Szent-István ereklyetartót is. Letérdeltem előtte. 1999-ben sikerült felfedeznem -

EMLEKMŰAVATÁS
A SCHEYERNI KOLOSTORBAN

A jegyespár alakját ábrázoló dombormű magyar felirata:

„Szent István városa nagy tisztelettel emlékezik a királyi párra kézfogójuk színhelyén.

Szent István és Boldog Gizella együtt építette fel a keresztény magyar államot, erős és gazdag országot hagyva utódaikra Európa szívében.

Házasságuk összefűzte a magyar és bajor történelem szálait és teremtő erők forrása lett.

Esztergom város polgárai 2005 szeptemberében”.

A scheyerni kolostortemplom és a Királykápolna mindennap látogatható, vasárnap délután 3 órakor kolostori vezetéssel is. Scheyern község Pfaffenhofen an der Ilm várostól 4 km-re fekszik, a Holledau Dny-i szélén. Minden magyarnak ajánljuk, hogy látogassa meg ezt a szép régi-új emlékhelyet, a scheyerni Szent Kereszt ereklyét őrző templomot és a mindig szívvelyes szerzeteseket.

T.K., München

ISTEN MAGYAR NÉPÉNEK...

Folytatás az 5. oldalról.

dések, 1956-os emlékbeszéd, interjúrészletek, körömi Historia Domus, tanulmányrészletek, cikkek... - megannyi tájékoztatósi pontként segítene hozzá Kukly Antal életének, gondolatvilágának megismeréséhez. A legfontosabb erőforrás az evangéliumból kiadott hit, remény és szeretet. Szükségünk is van erre! Maga utal rá egy interjúban: a klasszikusnak mondott hatalmi ágak mellett egyre agresszívebben vesz körül bennünket a fundamentális hitvilág, a sajtócenzúra hírvilága, a tőkés pénzvilága, a gonosz gerjesztette alvilág - megannyi zsákutca, amely romlásba, pusztulásba vezet. Kukly Antalal együtt érezzük magunk is: „Az emberiség előtt egyetlen járható út áll: a kifinomult, elmélyült kultúra útja, amely magában foglalja a művészeteket, az etikát, a társas kapcsolatok rendszerét.” Kik építhetik meg ezt az utat? A Kukly Antalhoz hasonló, humánussal telített minőségű emberek, akik - éljenek bár Sárospatakon, Budapestben, Körömon vagy bárhol másutt e hazában, e világon - mindenkor és mindenhol megtalálják a cselekvés útját.

Máriás József,
Nyíregyháza

ezüst ereklyetartó készült. 1945-ben a Nyugat-Ukránul elfoglalt szovjetek ki- zsuppolták a szerzeteseket, de szerencsére az ereklyét sikerült magukkal vinniük Lengyelországba. Az egyik kis kolostor múzeumban őrzik. Lezajskban, innen sikerült kérnünk és kapunk egy ereklye-partikulát a magyar kápolna számára. (E sorok szerzőjének - ő volt a Szent István-ereklye elhelyezésének kezdeményezője a krakkói magyar kápolnában - feltűnt, hogy a 2005 augusztusában a krakkói metropolitai kúriában történt ereklyetartó felnyitása során előkerült dokumentumokon, a lengyeleken kívül két magyar vezetéknev szerepel - Kósa Eugenius és Malomfalvy Gregorius ferencesek 1659-ből. Ki gondolhatta volna, hogy az 1811-es felnyitást követő 2005-ös felnyitáskor ismét kerül legalább egy magyar név az ez alkalommal is felvett új protokollumba, és az éppen egy kárpátaljai görög katolikus papé lesz: Puskás Ladislaus). □

HÍREK - ESEMÉNYEK

2005. június 24-én Mádl Ferenc, a Magyar Köztársaság elnöke, msgr. Molnár Ottó főlelkésznek, a párizsi Magyar Katolikus Misszió vezetőjének, a franciaországi magyar emigráció körében végzett két évtizedes közösségteremtő munkájáért, sokaknak támaszt jelentő emberségéért, a „Köztársaság Elnökének Erdemérmé” kitüntetés adományozta. Lapunk szorgalmas munkatársának az Életünk szerkesztőségéből gratulál. Cs. F.

Szent István ünnepség Londonban

Szent István politikai és vallási tevékenysége nem választható el egymástól. Ezt a szempontot elemezt beszédeiben dr. Barsi Balázs ferencndi tartományfőnök, meghívott ünnepi szónokunk 2005. szeptember 3-án és 4-én Londonban. Mint mondotta: Szent István jelleméből és nagy alkotásából a mai időkben is útmutatást jelent vallásszága, amely egzisztenciális bekapcsolódást je-

lent az élő Istenbe. Korábbi kutatók általában szétválasztották alkotó korszakát passzívabb öregkorától, mondván, hogy amíg erejének teljében eszelekedett, addig a vallás csak színezte, pl. politikai tetteit, de ez nem volt lényeges, amikor viszont megöregedett, eluralkodtak rajta a vallási eszmék. Szent István jellemében nem lehet elkülöníteni a politikai korszakot a hit korszakától. Életében a hit és az erkölcs, mint mozgatóerő erőteljesen benne volt, alkotó korszakában is. A fiának, Szent Imrének írt „Intelmek” hitéből fakadó erkölcsi meggyőződésének adnak hangot.

Amikor halála előtt Máriának, az Ég Királynőjének ajánlotta országát, tulajdonképpen Isten oltalmába ajánlotta Mária, Magyarország Nagyszonya által.

Szent István alkotásában a legzseniálisabb az ember legvégsőbb vonatkozásainak komolyan vétele és megerősítése. Ez Szent István jellemének és alkotásának értelem, jövőbe mutató mondanivalója a XXI-ik század elején is.

Megemlékeztünk Tüttö György atya 80-ik születésnapjáról is. Dr. Barsi Balázs atya szeretettel köszöntötte és Isten áldását kérte további életére és munkásságára. Szombati Béla londoni magyar nagykövet hangsúlyozta, hogy az Európai Unióban milyen fontos a keresztény összetartás és magatartás, még

ha nem is vették be a „keresztény” szót a készülő alkotmányba. Tüttö atyát szeretettel köszöntötte születésnapja alkalmából és egy gyönyörű, „a legszebb nyelven megírt” könyvvel ajándékozta meg, címe: A magyar kereszténység ezer éve. Salánki István református lelkész is csatlakozott a köszöntőkhöz és csodálatát fejezte ki Tüttö atya munkabírása, lelkipásztori elkölvezettségéért.

A Református Egyház dísztermében tartott, ún. világi megemlékezésünk ünnepi hangulatát nagyban emelte Czerna Ágnes szavalóművész, valamint Kondo Mariko és Székely Bálint zongora-, ill. hegedűművész gyönyörű előadása. H.A.

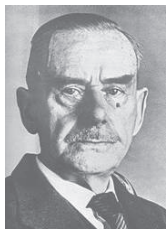
Kitüntetés Brüsszelben

Augusztus 28-án, Szent István ünnepének alkalmából szentmisét mutatott be Veres András püspök a brüsszeli Szent Szív székesegyházban a Belgiumban élő magyarság számára

A szentmisét ünnepi műsor követte, amelynek keretében a Magyar Köztársaság Tisztikeresztje kitüntetését vehette át Muzsly István SJ, a brüsszeli és leuveni egyetem nyugalmazott tanára. A jezsuita közgazdászprofesszor a belgiumi magyarság érdekében végzett áldozatos munkájáért, egész életműve elismeréseként részesült a kitüntetésben, amelyhez szerkesztőségünk szívből gratulál lapunk régi munkatársainak. MK/Cs.F.

SZÁJRÓL SZÁJRA

Thomas Mann

1955. augusztus 12-én, tehát ötven évvel ezelőtt halt meg Thomas Mann. A lübecki kereskedő és egyik oldalról braziliai származású Julia da Silva-Bruhns házasságából született gyermek már iskolás korában megpróbálkozott az írással. Apja halála után - 19 éves fejjel - abbahagyta az iskolát, röviddel később 1895-ben egy biztosító intézetnél helyezkedett el, de tulajdonképpeni célja az újságírás. Első regénye, a *Buddenbrooks* 1901-ben jelenik meg, és rögtön sikert arat. Olyannyira, hogy 1929-ben Nobel-díjat kap. Bár későbbi munkái is sikeresek, mégis ezzel a három generáción át feltörő, majd hanyatló polgári nemzedéket megajzó munkával alapozza meg sikerét mind Németországban, mind a világban.

1871-ben született bátyjával, Heinrich Mann-nal - a szintén sikeres íróval - 1918-ban szakított, miután már addig is állandó ellentétet okozott természetük, mondhatnánk: szellemiségük különbözősége.

Thomas Mann nevének említéskor a *Zauberberg* (Varázshegy) a második mérőföldkő. Írását 1912-ben kezdte el feleségének Katia Pringsheimnek egy

svájci, szanatóriumi kezelése alkalmával, de csak 1924-ben fejezte be.

1933-ban európai körútra megy, de nem tér vissza Németországba. Az ok: a nemzetiszocialisták hatalomátvétele. Érdekes megemlíteni, hogy bátyja, Heinrich is 1933-ban hagyja el Németországot. Mindketten - kerülőkkel - az Egyesült Államokban találnak menedéket. Thomas Mann és családja 1952-ig marad az Egyesült Államokban. Talán itt tette az azóta is gyakran idézett kijelentést: „ahol én vagyok, ott van a német kultúra”. Európába visszatérve Svájcban, Zürich közelében telepedik le. A halál is Svájcban éri.

Thomas Mann egy önéletrajzi írásában annak a meggyőződésének adott kifejezést, hogy hasonlóan édesanyjához, ő is 70 éves korában fog meghalni. Ezt a kort 1945-ben érte el és abban az évben 500 oldalt írt meg 700 oldalra tervezett regényéből. Jólslatáról 1946-ban így nyilatkozott: „Fiatal koromban meg voltam győződve arról, hogy legfeljebb 40 évig fogok élni. Aztán mindig kijebb toltam ezt az időpontot és ma már azt hiszem, igen magas kort érek majd el.”

80 éves lett.

Befejezésül egy idézet az írótól: Mi is a humanizmus? Emberszeretet, semmi más, ezen a réven politika is, lázadás minden ellen, ami beszenyezi az ember eszméjét. Közreadta:

Ramsay Győző

A RIPORTER HALÁLA...

Folytatás a 4. oldalról.

Behúzódnak a színházba, s a nagy előcsarnokon át a főbejáratához érünk. Ott azonban nem maradhadtunk, mert a szemből jövő gépfényváltó igen erős. Átmelegünk hát egy sebesültekkel teli folyosón a baloldali kapuhoz, ahol az Ikarus gyár munkásainak társaságában töltünk körülbelül egy órát.

10 felé kicsit elcsöndesedik a harc, és hirtelen magyar zászlókkal díszített tankok jelennek meg. Mindenki azt hiszi rólok, hogy a felkelők kezében vannak. Az emberek boldogan előmerészkednek rejtékeikből, és Jean-Pierre is talál magának egy fényképezésre alkalmas helyet.

A tankok azonban ágyúikat nem a párház, hanem a szabadságharcosok felé fordítják, és váratlanul tüzelni kezdenek... Kétségbeesetten kiáltok: Jean-Pierre, Jean-Pierre! -, de későn hallja meg a fülében lévő vatta miatt. Fölugrik, futni kezd visszafelé, de találat éri. Egy munkás és egy gyermekleány húzza be a menedéket, a színház árkádjai alá. Jean-Pierre sebesülten is csak a riportjával törődik:

- A fényképezőgépem! A kamerám! - nyögi halkán.

A lány szörnyű pergőtűzben kúszik vissza a gépekért...

A harc elcsöndesedésével sikerül Jean-Pierre-t beszállítani a Péterffy Sándor utcai kórházba. 14 golyó van a testében. Néhány átfúrta a beleit, egy a gerincét érintette, mások majdnem teljesen leszakították a lábát.

Az elsősegélyt nyújtó orvos reménytelennek ítéli az állapotát.

Jean-Pierre szörnyű szenvedései ellenére sem vesztí el öntudatát és hidegvérét. Állandóan kéri, hogy tájékoztassák riportja további sorsa felől, mutassák meg neki - az időközben előhívt - fényképfelvételeket.

Értesítjük Párizsban élő sógorát, Dieckmann sebészt, aki a Paris Match közbenjárásával kap egy vöröskeresztes repülőgépet.

Ez az utolsó gép, amely a súlyosan sebesült riportterrel a fedélzetén, november 2-án elhagyja (a már szovjet kézen lévő) repülőteret.

Keserves utazás! Jean-Pierre-nek újból és újból vérátömlesztést kell adni, hogy legalább Párizsig kibírja. De a fiatal szervezett erős, az akarat csodákra képes. A riportert élni akar!

Beszállítják a Neuilly-i klinikára, ahol elkezdődik az utolsó küzdelem - ezúttal a halállal.

Közben Budapesten is vérbe fullad az alig-alig virágba szökkenett szabadság.

November 6-án szinte egyidőben fejezi be agóniáját a riportert és - a város."

Utóirat

Negyven éven át meg voltam győződve róla (magától értetődőnek vettem), hogy Jean-Pierre Pedrazzini Párizsban temették el. Csak 1996 őszén, ticinói TV-riporterekkel beszélgetve derült ki, hogy hamvai itt vannak Locarno-ban, a családi kriptában. Egy esős decemberi napon Vadnay Zsuzsával elindultunk a keresésére. A Via Valle Maggia monumentális, szigorú temetőjében áll a többiek fölül emelkedő, hatalmas szürke mauzóleum. Belsejében kápolna, a ravennai székesegyházat utazó aranyozatokkal boltozattal, freskókkal.

A családító - Giovanni - bronz mellszobra alatt sorakoznak az elhalt utódok porcelánra applikált fényképei; közöttük Jean-Pierre portréja, amelyen korántsem olyan szőke és vidám, mint a Paris Match-ből ismert fotón. A virágok között, a földön, a franciaországi magyarok szürke gránit emléktáblája.

Villany nem lévén, egy oltárról kölcsönzött gyertya imbolgoló fényénél botorkáltam le a meredek csigalépcsőn a kriptába. Sokáig kellett merészlettem a szememet, amíg a falba süllyesztett koporsók között rábukkantam a keresett halovány fölírására. Semmi vigasztaló díszítés. Összeszorult a szívem, hogy 29 évesen lekerült ebbe a nyirkos, sivár odúba, ahová még virágot sem lehet elhelyezni. Legföljebb néhány mécses kel itt el...

Saáry Éva, Lugano

A MAGYAR BÍBOROS...*

Folytatás az 1. oldalról.

irataimban záróakkordként így ír: „A számkivetésben sem érzek keserűséget. A hit állandó öröme indít arra, hogy dolgozzam a lelkeért a menekült magyarok körében. Ezt kezdtem meg Zalaegerszegen, folytattam Veszprémben, Esztergomban és az országban. Ez a feladat hárul rám most is: keresni, vigasztalni és erősíteni enyéimet.”

Casaroli bíboros beszámoló róla, hogy a Bíboros keserűen mondta neki „Egy debuissem mori in Hungaria - Magyarországon kellett volna meghalnom”. Ellenben Bécsben halt meg 1975. május 6-án kevéssel Bogotába tett utazása után.

Mindszenty bíboros halála után a pápai kihallgatáson VI. Pál megemlékezett róla: „Mindszenty bíboros egyedülálló papi és lelkipásztori egyéniség volt. Lángoló hitét, érzésvilágát nemes büszkeség töltötte el, rendíthetetlen volt mindában, amit kötelességének és jogának tartott. A Gondviselés akaratából nemcsak haza ezeréves egyháztörténelmének egyik legnehezebb és legbonyolultabb korszakában élt: e korszak főszereplői közé tartozott. Az ellentmondás jele volt, és bizonyára az is marad, minthogy tisztelet övezte személyét, és ugyanakkor heves támadások célpontja volt, olyan bánásmódban részesült, amely fájdalmas különbözetet váltott ki a közvéleményben, különösen is a katolikus világban, és amely nem kímélte felszentelt személyét és szabadságát.” (A magyar fordítás 1975. május 7-én hangzott el a Vatikáni Rádió magyar adásában.)

1991. május 4-e óta Mindszenty bíboros székesegyházának kriptájában, szabad és független Magyarország nyugoszik, megszakíthatatlan sorsban vonulnak el sírja előtt imádkozó zarándokok és hívők.

II. János Pál pápa 1991. augusztus 16-án magyarországi pasztorális látogatása alkalmából lement a Bazilika kriptájába, hogy Mindszenty bíboros földi maradványai előtt tiszteletet rója le, és ezt mondta: „Magyarországi látogatásom kezdetén szívből jövő tiszteletemet rovom le elhunyt Mindszenty József kedves és tiszteltreméltó emlékének, amely világos tanúság és hűség jele volt Krisztus, az Egyház- és hazaszeretetének. Neve és emléke mindig áldott marad.”

Mindszenty bíboros a keresztény gyökek elszánt védelmezője volt Magyarországon a kommunizmus ellen. Óriási igazságtalanság áldozata lett, nem volt lehetősége tevékenykedni, emberileg tehetetlen volt. A megrendíthetetlen hit embere volt. Magyar primási tisztségének magas tudatában állt, mint ilyen, hűséges őrzője Szent István koronájának, és népe azonosságának és szabadságának, nyájának pedig hajlíthatatlan oltalmazója.

Mindszenty bíboros mindig hű maradt önmagához, nem volt ingadozó, nagy mara az Egyház és az emberiség számára. Boldoggyá avatási eljárása elkezdődött, amely azt jelenti, hogy az ő elszentséglő tett tanúságtételét olyan példának lehet tekinteni, amelyre nyugodtan felnézhetünk.

Az ő istenszeretete, rendíthetetlen hitvédelme, népének keresztény azonossága legyen világosság és megtartó erő, hogy legyőzhessük a rosszat a jóval. (Ford: P. Szőke János).

*Giovanni Battista Re bíboros, a Püspöki Kongregáció prefektusának homíliája elhangzott Mindszenty bíboros halálának 30. évfordulóján, 2005. május 8-án, Rómában, a Santa Balbina-templomban, Erdő Péter bíboros címtemplomban, ahol a szentmisén részt vevett Erdő Péter bíboros, primás, esztergom-budapesti érsek, Ternyák Csaba érsek, a Papi Kongregáció titkára, Angelo Acerbi, korábbi magyarországi apostoli nuncius és a Rómában dolgozó, tanuló, élő papok, zarándokok és egykori emigránsok. Vá. L'Osservatore Romano, 2005. május 9/10., 9. o.

